

7. Олійник В. В. Концептуальні засади підготовки педагогічних та керівних кадрів освіти України в сучасних умовах / Олійник В. В., Даниленко Л. І. // Педагогічні інновації : ідеї, реалії, перспективи. – К. : Логос, 2001. – Вип. 4. – С.69–79.

8. Петренко А. А. Організаційно-педагогічні засади атестації керівників загальноосвітніх навчальних закладів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 „Загальна педагогіка та історія педагогіки” / А. А. Петренко. – Житомир : ЖДУ, 2007. – 20 с.

9. Підготовка магістра за спеціальністю специфічних категорій 8.000009 „Управління навчальним закладом” кваліфікації 12 „Керівник підприємства, установи та організації (у сфері освіти та виробничого навчання)” / Галузевий стандарт вищої освіти України. – К. : МОНУ, 2006. – 50 с.

10. Тонконога Е. П. Проблемы повышения профессиональной квалификации руководителей школ / Е. П. Тонконога. – М. : Педагогика, 1987. – 168с.

Анотація

Г.В.Ельникова

Некоторые вопросы подготовки руководителя учебного учреждения на основе разработки его профессионально-квалификационной характеристики

В статье рассматриваются вопросы подготовки и повышения квалификации руководителя учебного заведения на основе разработки его профессионально-квалификационной характеристики.

Ключевые слова: подготовка руководителя, учебное заведение, профессионально-квалификационная характеристика руководителя.

Summary

G.V.Yel'nykova

Some Questions of the Manager of Educational Institution Training on the Basis of His Professionally-Qualifying Characteristic Development

The questions of training and upgrading of qualification of the educational institution manager on the basis of development of his professionally-qualifying characteristic are examined in the article.

Keywords: preparation of the manager, educational institution, professionally-qualifying characteristic of the manager.

Дата надходження статті:

„12” січня 2009 р.

УДК 378.113.1

О.В.ЄЛЬНИКОВА,

кандидат педагогічних наук

(м.Київ)

Розробка моделі інформаційної компетентності керівника загальноосвітнього навчального закладу

У статті зроблений аналіз літературних джерел та дано визначення поняття компетентності взагалі та інформаційної компетентності зокрема. Виокремлені основні критерії інформаційної компетентності керівника навчального закладу, спираючись на фактори його професійної діяльності. На основі отриманих факторів і критеріїв створено основу моделі інформаційної компетентності керівника навчального закладу.

Ключові слова: компетентність, інформація, інформаційна компетентність, керівник навчального закладу, модель інформаційної компетентності.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Неможливо уявити собі сучасний світ без інформації, оскільки вона виробляється такими темпами, що кожні сім років подвоюється. Інформація стає головним фактором в усіх сферах життя людини. Вже майже ціле сторіччя спостерігається тенденція до прискорення темпів розробки та широкого поширення нових, машинних засобів оперування інформацією. Це обумовлює проблему нового ставлення до самої інформації та до людини як її основного виробника. Поява банків даних та засобів швидкого пошуку й обробки інформації спонукає людину вже не стільки до опанування всіма знаннями, що виробило людство, скільки до набуття вмінь та навичок оперування інформацією: пошуку, систематизації, обробки, використання її у власній діяльності. Все частіше від сучасного спеціаліста вже не стільки вимагається мати певні знання, скільки вміти розв'язати задачу, використовуючи набір вмінь та навичок використання знань, навіть таких, які він може швидко знайти, не володіючи ними. Отже, якість, кваліфікація працівника сьогодні знаходиться в залежності від вміння знаходити й обробляти інформацію, а не від кількості знань, яку він має. Особливо це стосується працівників освіти як галузі, яка виховує майбутній інтелект суспільства, та керівників навчального закладу.

Формулювання цілей статті... Саме тому ми поставили метою цієї статті визначити поняття компетентності взагалі та інформаційної компетентності сучасного керівника навчального закладу зокрема. В якості практичної реалізації теоретичного поняття окреслити модель інформаційної компетентності керівника.

Аналіз досліджень і публікацій та виклад основного матеріалу дослідження...

Поняття інформаційної компетентності керівника навчального закладу

Поняття компетентності визначається в різних літературних джерелах, словниках та зустрічається в багатьох наукових працях. Зазвичай компетентність розкривається як складна властивість людини (фахівця), яка здатна успішно задовольняти індивідуальні й соціальні потреби, діяти й виконувати поставлені завдання [4].

Так, економічний словник визначає компетентність, по-перше, як „сферу повноважень керівного органу або посадової особи”; по-друге, як „знання, досвід у тій чи іншій сфері”; останнє описує властивості, здатності людини [6].

Словник бізнес-термінів визначає компетентність як суто людську властивість: „відповідні знання, досвід, освіта у певній галузі діяльності” [6].

Нові дослідження в сучасній економічній галузі також все більше розглядають компетентність як ключове поняття, що характеризує здатність та властивості людини: „здатність (уміння) діяти на основі отриманих знань”. Особлива увага акцентується на тому, що на відміну від знань, умінь, навичок, які передбачають аналогічну дію за зразком, компетентність передбачає досвід самостійної діяльності на основі універсальних знань [5].

Таким чином, можна визначити поняття компетентності як складну систему, що має два основних компонента:

- базовий, відправний, незмінний: інтелектуальний, психологічний, моральний та діяльний (функціональний) стан фахівця;
- змінний, постійно поповнюваний: рівень набутих знань, навичок, досвід (базові, константні, незмінні) та рівень інформаційної наповненості у певній сфері професійної діяльності.

Поняття інформаційності вивчається та постійно поповнюється. Цим займається інформатика – наука про загальні властивості та структуру наукової інформації, а також закономірності й принципи її створення [1].

Відзначимо, що вперше виокремив та дав визначення категорії „Інформаційного працівника” П.Друкер у такій інтерпретації:

- категорія працівників, чия діяльність пов'язана з обробкою інформації та отриманням нової інформації; включає програмістів, аналітиків, робітників архівів, спеціалістів з планування та ін.;
- у цю групу включають також всіх робітників, що мають високий рівень освіти чи пов'язаних з освітою (науковців, викладачів та студентів, вчителів та учнів) [2].

Таким чином, для визначення поняття інформаційної компетентності, слід врахувати:

- поняття „інформаційний” – такий, що пов'язаний з інформацією;
- явище багатократного збільшення сучасного потоку інформації, що є об'єктом зберігання, отже потребує систематизації та вміння у ньому орієнтуватися;
- компетентність – поняття, яке характеризує властивість людини, як основного виробника та користувача інформації;
- необхідність наявності у людини здатностей спрямовувати та переробляти потоки інформації, оперувати ними.

Отже, поняття інформаційної компетентності можна визначити як особливу властивість людини, здатність самостійно шукати, аналізувати, відбирати, обробляти та передавати необхідну інформацію за допомогою інформаційних технологій.

Враховуючи те, що інформаційна компетентність – це властивість людини, вона охоплює декілька основних здібностей та спирається на емоційне сприймання, аналітичні можливості й основні знання й вміння, надбані протягом життя. Отже, ця властивість має складний характер та деталізується такими вміннями:

- вибирати та формулювати цілі власної діяльності;
- визначати власні потреби в інформації (її якості, джерела, обсяг) для реалізації власних поставлених цілей;
- знаходити інформацію в різних джерелах до прийняття емоційного ставлення до цієї інформації;
- прагматично сприймати інформацію;
- впорядковувати, систематизувати, структурувати отриману інформацію;
- інтерпретувати інформацію згідно з власними умовами та власною діяльністю;
- вчасно включати нову, перероблену інформацію у свою діяльність.

Складові моделі інформаційної компетентності керівника навчального закладу

Для конкретизації поняття інформаційної компетентності до діяльності керівника навчального закладу скористаємося факторно-критеріальною моделлю професійної компетентності керівника навчального закладу Г.Сльникової та В.Маслова [3]. Автори визначають такі складові управлінської діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу, умовно приймаючи їх за фактори (як чинники, що впливають на якість діяльності): педагогічне керівництво суспільним вихованням учнів;

управління навчально-виховним процесом; загальноадміністративна й фінансово-господарська діяльність; фактори опосередкованого впливу (предметно-фахова діяльність та особистісні якості). В кожному з перерахованих факторів визначимо інформаційну складову:

Педагогічне керівництво суспільним вихованням учнів:

- постійний пошук та отримання свіжої суспільно актуальної інформації з різних джерел;
- використання комп'ютерних технологій для отримання суспільно актуальної інформації (підписки на розсилки, новини, RSS);
- систематизація та узагальнення отриманої інформації;
- швидка прагматична оцінка отриманої інформації;
- вироблення нової інформації (адаптація до своїх внутрішніх умов);
- використання комунікаційних технологій для донесення нової, переробленої інформації до співробітників та учнів.

Управління навчально-виховним процесом

Планування

- володіння принципами та методами таймменеджменту;
- використання спеціалізованих програм для самоменеджменту та планування;

Організація діяльності навчального закладу

- використання спеціалізованих програм (програма складання розкладу, замін);
- створення умов для використання ІКТ педагогами в навчальному процесі;

Контроль:

- використання спеціалізованих, або власностворених програм (наприклад, Excel чи Access) для фіксації та аналізу стану виконання проектів та завдань;

Моніторинг діяльності навчального закладу:

- використання спеціалізованих програм організації, проведення та автоматизації моніторингових процедур.

- Збереження баз даних результатів моніторингового аналізу.

Загальна адміністративна та фінансово-господарська діяльність

- Використання ІКТ для ведення обліку особових справ;
- Використання ІКТ для обліку фінансово-господарчої частини;
- Використання ІКТ для створення та зведення статистичних звітів.

Опосередковані фактори. Предметно-фахова діяльність:

- Постійний пошук та збір фахової інформації (з управління НЗ);
- Систематизація зібраної інформації та доступ для швидкого її використання;
- Прийняття прагматичного рішення щодо отриманої інформації;
- Вміння організувати обмін фаховою інформацією для вироблення колективної думки;
- Вміння використовувати суспільну думку для рішення поточних проблем;

Опосередковані фактори. Особистісні якості керівника навчального закладу:

Інформаційна культура:

- визнання права людини на інформацію;
- визнання права людини на власне судження;
- дискретність джерел інформації.

Мережна культура:

- повага та дотримання всіх правил спілкування в мережі;
- використання мережних засобів спілкування для професійної діяльності та особистісного зростання (виходячи з критерію „організаційно-пропагандистські якості”) [3].

Таким чином, за допомогою логічного аналізу встановлені основні інформаційні складові кожного фактору моделі професійної компетентності керівника навчального закладу. Отже, є підґрунтя для створення факторно-критеріальної моделі інформаційної компетентності керівника навчального закладу.

В якості факторів виступають ті, що сформульовані в моделі Г.Сльникової та В.Маслова [3]. В якості критеріїв нами визначені інформаційні складові кожного фактора. Якщо звести визначені фактори і критерії інформаційної компетентності керівника навчального закладу в таблицю, ми отримаємо основу факторно-критеріальної моделі, яка представлена на рис.1.

Для створення факторно-критеріальної моделі інформаційної компетентності керівника загальноосвітнього навчального закладу необхідно визначити вагомості факторів і критеріїв за правилами кваліметрії та, переносючи зазначений зміст в табличний процесор Excel, викласти відповідні формули для автоматизації підрахунків і визначити шкалу для оцінювання рівня цієї компетентності директора школи.

Фактори і критерії інформаційної компетентності керівника навчального закладу

Фактор	Критерії	
Педагогічне керівництво суспільним вихованням учнів та управління педагогічним персоналом	1. Постійний пошук та отримання свіжої суспільно актуальної інформації з різних джерел;	
	2. Використання комп'ютерних технологій для отримання суспільно актуальної інформації (підписки на розсилки, новини, RSS);	
	3. Систематизація та узагальнення отриманої інформації;	
	4. Швидка прагматична оцінка отриманої інформації;	
	5. Вироблення нової інформації (заломлення до своїх внутрішніх умов);	
	6. Використання комунікаційних технологій для донесення нової, переробленої інформації до співробітників та учнів.	
Управління навчально-виховним процесом	<u>Планування</u>	
	7. Володіння принципами та методами таймменеджменту;	
	8. Використання спеціалізованих програм для самоменеджменту та планування;	
	<u>Організація діяльності навчального закладу</u>	
	9. Використання спеціалізованих програм (програма складання розкладу, замін);	
	10. Створення умов для використання ІКТ педагогами в навчальному процесі;	
	<u>Контроль:</u>	
	11. Використання спеціалізованих, або власно створених програм (наприклад, Excel чи Access) для фіксації та аналізу стану виконання проектів та завдань;	
	<u>Моніторинг діяльності навчального закладу:</u>	
	12. Використання спеціалізованих програм організації, проведення та автоматизації моніторингових процедур.	
	13. Збереження баз даних результатів моніторингового аналізу.	
	Загальна адм. та фін.-господарська діяльність	14. Використання ІКТ для ведення обліку особових справ;
		15. Використання ІКТ для обліку фінансово-господарчої частини;
16. Використання ІКТ для створення та зведення статистичних звітів.		
Предметно-фахова діяльність	17. Постійний пошук та збір фахової інформації (з управління НЗ);	
	18. Систематизація зібраної інформації та доступ для швидкого її використання;	
	19. Прийняття прагматичного рішення щодо отриманої інформації;	
	20. Вміння організувати обмін фаховою інформацією для вироблення колективної думки;	
	21. Вміння використати суспільну думку для вирішення поточних проблем;	
Особистісні якості керівника	<u>Інформаційна культура</u>	
	22. Визнання права людини на інформацію;	
	23. Визнання права людини на власне судження;	
	24. Дискретність джерел інформації.	
	<u>Мережна культура</u>	
	25. Повага та дотримання всіх правил спілкування в мережі;	
26. Використання мережних засобів спілкування для професійної діяльності та особистісного зростання (виходячи з критерію „організаційно-пропагандистські якості” [3]).		

Висновки... Поняття інформаційної компетентності керівника навчального закладу стосується властивостей людини та охоплює її здатності, вміння, знання, надбані в процесі життя, включаючи її емоційну сферу.

Структура інформаційної компетентності спирається на структуру професійної компетентності керівника навчального закладу, оскільки є невід'ємною частиною його діяльності.

Факторно-критеріальна модель інформаційної діяльності керівника навчального закладу

розробляється за факторами професійної діяльності та включає критерії інформаційної складової.

Наступним етапом є створення самої факторно-критеріальної моделі інформаційної діяльності керівника навчального закладу з визначенням вагомостей, шкали оцінювання та занесенням даних у табличний процесор Excel.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Вікіпедія. Інформаційний ресурс [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wikipedia.org>.
2. Друкер П. Энциклопедия менеджмента / Друкер Питер : [пер. с англ.]. – М. : Вильямс, 2004. – 432 с. : ил. – Парал. тит. англ.
3. Єльнікова Г. В. Наукові основи розвитку управління загальною середньою освітою в регіоні : [монографія] / Галина Василівна Єльнікова. – К. : ДАККО, 1999. – 303 с.
4. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи (Бібліотека з освітньої політики) // Бібік Н. М., Ващенко Л. С., Локшина О. І., Овчарук О. В., Паращенко Л. І., Пометун О. І., Савченко О. Я., Трубочова С. Є. – К. : К.І.С., 2004.
5. Професійна спрямованість навчання математики у системі професійної освіти економістів / Л. П. Гусак // Вісник Житомирського держ. ун-ту ім. І. Франка. – 2006. – № 30. – С. 58-61.
6. Словари и энциклопедии на Академике [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dic.academic.ru>.

Аннотация Е.В.Ельнікова

Разработка модели информационной компетентности руководителя учебного заведения

В работе проведен анализ литературных источников и дано определение понятия компетентности в целом и информационной компетентности в частности. Выделены основные критерии информационной компетентности руководителя учебного заведения, опираясь на факторы его профессиональной деятельности. Используя полученные факторы и критерии, создана основа модели информационной компетентности руководителя учебного заведения.

Ключевые слова: компетентность, информация, информационная компетентность, руководитель учебного заведения, модель информационной компетентности.

Summary O.V.Yel'nykova

Development of the Model of Informative Competence of the Educational Institution Manager

The analysis of literary sources is done in the article. The definition of the concept of competence in general and informative competence in particular is given. The basic criteria of informative competence of the educational institution manager, based on the factors of his professional activity are singled out. Using the factors and criteria obtained, the bases of the model of informative competence of educational institution manager is created.

Keywords: competence, information, informative competence, educational institution manager, model of informative competence.

Дата надходження статті:

„12” листопада 2008 р.

УДК 371.1

О.О.ЗАГІКА,
аспірант
(м.Хмельницький)

Практика використання інноваційних освітніх технологій у навчально-виховному процесі вищого професійного училища

У статті розкриті особливості використання інноваційних освітніх технологій у навчально-виховному процесі вищого професійного училища, проаналізовані проблеми, з якими стикається педагогічний колектив в умовах інноваційного розвитку навчального закладу та оптимізації освітнього процесу.

Ключові слова: професійно-технічна освіта, педагогічні технології, педагогічна інноватика, інноваційні освітні технології.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Неперервність освіти на початку XXI ст. зумовлює необхідність посилення ролі професійно-технічної освіти як динамічної системи, що здійснює активний вплив на подальший розвиток економіки, забезпечує випереджувальну професійну підготовку, наступність і взаємозв'язок усіх видів і рівнів професійної освіти.

Науково-технічний прогрес, широке запровадження наукоємких, інформаційних технологій потребують значного підвищення якості професійної підготовки кваліфікованих робітників, її фундаменталізації та гнучкості.